(12)

אחר הדברים האלה, רבי לוי אומר אחר דברון של ישמעאל ליצחק א"ל ישמעאל ליצחק אני גדול ממך במצות שאתה מלת בן שמונת ימים ואני בן י"ג שנה, אמר לו ובאבר אחר. אתה מגרת בו, אם אמר לו הקב"ה זבח עצמך לפני. אני זובח מיד: והאלהים נסה את אברהם. (ב"ר)

(13)

"ר' עקיבא אומר ד' ערלות הן נאמרה ערלה באוזן (ירמיה ו) הנה ערלה אזנם • ונאמרה ערלה בפה • (שמות ו) הן אני ערל שפתים • ונאמר ערלה בלב • (ירמיה ט) וכל בית ישראל ערלי לב • (ו) ונאמר ערלה בגוף • וערל זכר •

מדרש רבה
ילקוט

(14)

ונתן להם חלק למטה בארץ הקדושה. בעבור מילה הדיא שבהם. ועתידים בני ישמעאל לשלם בארץ הקדושה כטהוא ריקם מהכל זמן רב. כמו שהמילה שלהם ריקנית בלי שליטות. והם יעכבו לבני ישראל מלשוב למקומם. עד שתקבלה זכות הדיא של בני ישמעאל. ועתידים בני ישמעאל לעורר מלחמות חזקות בעולם.

זוהר ילקוט

(15)

(יא) ויאמר לה מלאך ה' הנך הרה ו' . כב א"ר יצחק ג' הן שנקראו בשמם לפני הקב"ה שלא נתרצה. ואלו הן. יצחק ושלמה ויאשיהו . ביצחק כתיב (לקמן ט) אבל שרה אשתך יולדת לך בן וגו' . בשלמה מה הוא אומר (דה"א כב) הנה בן נולד לך הוא יהיה איש מנוחה והניחותי לו מכל אויביו מסביב כי שלמה יהיה שמו . ביאשיהו כתיב (מל"ב ג) ויקרא על המזבח בדבר ה' ויאמר מזבח מזבח כה אמר ה' הנה בן נולד לבית דוד יאשיהו שמו . ויא אף ישמעאל באומות . הנך הרה וילדת בן וקראת שמו ישמעאל :

מדרש רבה
ילקוט

(16)

א אבן היתה בקדש הקדשים . במערבו מעליה היה הארון מונח . ולפניו מנצנת הכן ומטה אהרן . ובעת עבנה שלמה את הבית וידע שעיפו ליחרב בנה בו מקום לגנוז בו הארון למטה במסטרניות עמוקות ועקלקלות ויאשיהו המלך צוה וגנזו במקום עבנה שלמה שנאמר ויאמר ללוים המבינים לכל ישראל הקדושים ליי' הנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה בן דויד מלך ישראל אין לכם משא בכתף עתה עבדו את יי' אלהיכם וגו', וגנזו עמו מטה אהרן והצנצנת וכמן המשחה וכל אלו לא חזרו בבית עני .

ירושלמי
הלכות בית הבחירה

(17)

"והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל" וגו' (שמות יז, יא). וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה? אלא לומר לך כל זמן שהיו ישראל מסתכלים כלפי מעלה וישעבדו את לבם לאביהם שבשמים — היו מתגברים. ואם לאו — היו נופלים.

מדרש רבה

(18)

וזאת
ליהודה ויאמר שמע יהוה קול יהודה ואל עמו תביאנו ידיו רב לו ועזר מצריו תהיה:

פרשת וזאת הברכה

(19)

ידיו רב לו ואיו היא מלחמה שצריכה שתי ידים הוי אומר זו קשת

במ' ע"ג (כו)

(20)

וישלח אברהם
יא את ידו ויקח את המאכלת לשחט את בנו: ויקרא אליו מלאך
יב יהוה מן השמים ויאמר אברהם אברהם ויאמר הנני: ויאמר
אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה כי עתה ידעתי
יג כי ירא אלהים אתה ולא חשכת את בנך את יחידך ממני:

בראשית יז, יא

(21)

ויאמר אלהים זאת אות הברית אשר אני יב
נתן ביני וביניכם ובין כל נפש חיה אשר אתכם לדרת עולם: את יג
קשתי נתתי בענן והיתה לאות ברית ביני וביין הארץ: והיה בעננו יד
ענן על הארץ ונראתה הקשת בענן:

בראשית נא

(22)

(יד) בעננו ענן, כשתעלה במחשבה[32] לפני להביא חשך ואבדון לעולם.

רש"י (ט"ו)

(23)

ורבי ישמעאל אומר, המשה
עשר דברים עתידין בני ישמעאל לעשות בארץ בטרם
הימים. ואלו הן. ומרדו את הארץ בחבלם, ויעשו בית־
הקברות למרבץ צאן אשפתות, וימדדו בקם ומקם על ראשי
הסרים, וירבה השקר, ויתגש הטמא, וירסק חק מישראל, וירבו
עונות בישראל. שני תולעת בצמר, ויקטל סנור. וסקלמוס,
ויכסל סלע מלכות, ויבנו את הערים החרבות, ויפנו הדרכים,
ויטעו גנות ופרדסים, ויגדלו בהצות חומות בית־המקדש,
ויבנו בנין בהיכל.

מדרש תנאים

(24)

ומשמע דדמק ומשא, שאנו שומעין חרפתנו ושותקין, ונושאין עול ודומטון, ועליהם אמרה תורה אוי מי יחיה משמו אל אוי למי שיהיה במלכות ישמעאל.

מדרש הגדול
מדרש שוחר

(25)

יא וקראת. ד' במסורת. וקראת שמו ישמעאל. וקראת אתכם הרעה (דברים לא כט). וקראת שמו עמנואל (ישעיה ז יד). וקראת ישועה חומותיך (שם ס יח).
שעל ידי קריאת ישמעאל קראת הרעה, אכל על ידי קריאת עמנואל ישועה חומותיך:

פרשת הימים
ילקוט

מהמלחמה הראשונה ועד המלחמה האחרונה כאן תנ"ך.

(1)

וַיְהִי
אַחֲרֵי מוֹת אַבְרָהָם וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־יִצְחָק בְּנוֹ וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם־
בְּאֵר לַחַי רֹאִי:
יב וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת יִשְׁמָעֵאל בֶּן־אַבְרָהָם אֲשֶׁר יָלְדָה הָגָר הַמִּצְרִית שִׁפְחַת
יג שָׂרָה לְאַבְרָהָם: וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל בְּשְׁמֹתָם לְתוֹלְדֹתָם בְּכֹר
טו יִשְׁמָעֵאל נְבָיֹת וְקֵדָר וְאַדְבְּאֵל וּמִבְשָׂם: וּמִשְׁמָע וּדוּמָה וּמַשָּׂא: חֲדַד
טז וְתֵימָא יְטוּר נָפִישׁ וְקֶדְמָה: אֵלֶּה הֵם בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל וְאֵלֶּה שְׁמֹתָם
יז בְּחַצְרֵיהֶם וּבְטִירֹתָם שְׁנֵים־עָשָׂר נְשִׂיאִם לְאֻמֹּתָם: וְאֵלֶּה שְׁנֵי חַיֵּי
יִשְׁמָעֵאל מְאַת שָׁנָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים וַיִּגְוַע וַיָּמָת וַיֵּאָסֶף אֶל־
יח עַמָּיו: וַיִּשְׁכְּנוּ מֵחֲוִילָה עַד־שׁוּר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי מִצְרַיִם בֹּאֲכָה אַשּׁוּרָה
עַל־פְּנֵי כָל־אֶחָיו נָפָל:
וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת יִצְחָק בֶּן־אַבְרָהָם אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת־יִצְחָק: וַיְהִי יט כ
יִצְחָק בֶּן־אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקַחְתּוֹ אֶת־רִבְקָה בַּת־בְּתוּאֵל הָאֲרַמִּי מִפַּדַּן
אֲרָם אֲחוֹת לָבָן הָאֲרַמִּי לוֹ לְאִשָּׁה: וַיֶּעְתַּר יִצְחָק לֵיהוָה לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ כא
כִּי עֲקָרָה הִוא וַיֵּעָתֶר לוֹ יְהוָה וַתַּהַר רִבְקָה אִשְׁתּוֹ:

(2)

על פני כל אחיו נפל. וסמיך ליה ואלה תולדות יצחק. לומר כשיפול ישמעאל באחרית הימים אז יצמח בן דוד שהוא מתולדות יצחק:

(3)

כ יְהוָה שֹׁבִי אֶל־בִּרְכָתֵךְ וְהִתְעַנֵּג תַּחַת יָדֶיהָ: וַיֹּאמֶר לָהּ מַלְאַךְ יְהוָה
כא הָרְבֵּה אַרְבֶּה אֶת־זַרְעֵךְ וְלֹא יִסָּפֵר מֵרֹב: וַיֹּאמֶר לָהּ מַלְאַךְ יְהוָה
הִנֵּךְ הָרָה וְיֹלַדְתְּ בֵּן וְקָרָאת שְׁמוֹ יִשְׁמָעֵאל כִּי־שָׁמַע יְהוָה אֶל־עָנְיֵךְ:
כב וְהוּא יִהְיֶה פֶּרֶא אָדָם יָדוֹ בַכֹּל וְיַד כֹּל בּוֹ וְעַל־פְּנֵי כָל־אֶחָיו יִשְׁכֹּן:

(4)

וְקָרָאת שְׁמוֹ
יִשְׁמָעֵאל (שם טו יא). וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ יִשְׁמָעֵאל. שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ־
בָּרוּךְ־הוּא לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל נַעֲרַת שָׁם, מַה שֶׁעָתִידִין בְּנֵי
יִשְׁמָעֵאל לַעֲשׂוֹת בָּאָרֶץ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, לְפִיכָךְ נִקְרָא שְׁמוֹ
יִשְׁמָעֵאל, שֶׁנֶּאֱמַר, יִשְׁמַע אֵל וַיַּעֲנֵם (תהלים נה ט).

(5)

בִּשְׁכֹּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר
וַיִּקַּח־לֶחֶם וְחֵמַת מַיִם וַיִּתֵּן אֶל־הָגָר שָׂם עַל־שִׁכְמָהּ וְאֶת־הַיָּלֶד
טו וַיְשַׁלְּחֵהָ וַתֵּלֶךְ וַתֵּתַע בְּמִדְבַּר בְּאֵר שָׁבַע: וַיִּכְלוּ הַמַּיִם מִן־הַחֵמֶת
טז וַתַּשְׁלֵךְ אֶת־הַיֶּלֶד תַּחַת אַחַד הַשִׂّיחִם: וַתֵּלֶךְ וַתֵּשֶׁב לָהּ מִנֶּגֶד הַרְחֹק
כְּמִטְחֲוֵי קָשֶׁת כִּי אָמְרָה אַל־אֶרְאֶה בְּמוֹת הַיָּלֶד וַתֵּשֶׁב מִנֶּגֶד וַתִּשָּׂא
יז אֶת־קֹלָהּ וַתֵּבְךְּ: וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת־קול הַנַּעַר וַיִּקְרָא מַלְאַךְ
אֱלֹהִים אֶל־הָגָר מִן־הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר לָהּ מַה־לָּךְ הָגָר אַל־תִּירְאִי
יח כִּי־שָׁמַע אֱלֹהִים אֶל־קול הַנַּעַר בַּאֲשֶׁר הוּא־שָׁם: קוּמִי שְׂאִי אֶת־
יט הַנַּעַר וְהַחֲזִיקִי אֶת־יָדֶךָ בּוֹ כִּי־לְגוֹי גָּדול אֲשִׂימֶנּוּ: וַיִּפְקַח אֱלֹהִים
אֶת־עֵינֶיהָ וַתֵּרֶא בְּאֵר מָיִם וַתֵּלֶךְ וַתְּמַלֵּא אֶת־הַחֵמֶת מַיִם
כ וַתַּשְׁקְ אֶת־הַנַּעַר: וַיְהִי אֱלֹהִים אֶת־הַנַּעַר וַיִּגְדָּל וַיֵּשֶׁב בַּמִּדְבָּר
כא וַיְהִי רֹבֶה קַשָּׁת: וַיֵּשֶׁב בְּמִדְבַּר פָּארָן וַתִּקַּח־לוֹ אִמּוֹ אִשָּׁה מֵאֶרֶץ
מִצְרָיִם:

(6)

ישמעאל נולד בשנת ומחצה בשנת שנאמר,
ויהי לבה קשת (בר' כא כ). והיה נוטל קשת וסגים והיה יורה
(7) אמר העלות.

ח ס וַיָּבֹא עֲמָלֵק וַיִּלָּחֶם עִם־יִשְׂרָאֵל בִּרְפִידִים: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ
בְּחַר־לָנוּ אֲנָשִׁים וְצֵא הִלָּחֶם בַּעֲמָלֵק מָחָר אָנֹכִי נִצָּב עַל־רֹאשׁ
י הַגִּבְעָה וּמַטֵּה הָאֱלֹהִים בְּיָדִי: וַיַּעַשׂ יְהוֹשֻׁעַ כַּאֲשֶׁר אָמַר־לוֹ מֹשֶׁה
יא לְהִלָּחֶם בַּעֲמָלֵק וּמֹשֶׁה אַהֲרֹן וְחור עָלוּ רֹאשׁ הַגִּבְעָה: וְהָיָה כַּאֲשֶׁר
יב יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגָבַר יִשְׂרָאֵל וְכַאֲשֶׁר יָנִיחַ יָדוֹ וְגָבַר עֲמָלֵק: וְיָדֵי מֹשֶׁה
כְּבֵדִים וַיִּקְחוּ־אֶבֶן וַיָּשִׂימוּ תַחְתָּיו וַיֵּשֶׁב עָלֶיהָ וְאַהֲרֹן וְחור תָּמְכוּ
יג בְיָדָיו מִזֶּה אֶחָד וּמִזֶּה אֶחָד וַיְהִי יָדָיו אֱמוּנָה עַד־בֹּא הַשָּׁמֶשׁ: וַיַּחֲלֹשׁ
יְהוֹשֻׁעַ אֶת־עֲמָלֵק וְאֶת־עַמּוֹ לְפִי־חָרֶב:

(8)

והנה כל אשר עשו משה ויהושע עמהם בראשונה יעשו אליהו
ומשיח בן יוסף[87] עם זרעם, על כן התאמץ משה בדבר.

(9)

ואתם, אחינו, ידוע לכם שהקדוש־ברוך־הוא הפילנו
בהמרות" עונותינו בתוך אפה זו שהיא אפת ישמעאל שרעסם
חזקה עלינו והם מתסכים להרע ולמאס אותנו, כמו שנזר עלינו
יתברך (דברים לב, לא): "ואויבינו פלילים", ושלא עמדה" על ישראל
אפה יותר אורכת מפנה ולא אפה שהרעה בהכלית הרעה לדלדלי
אותנו ולהקטין אותנו ולמאס אותנו כמוהם. שאפילו דוד המלך,
עליו השלום, כשראה ברוח הקדש כל־הפרות העתידות לישראל—
התחיל לצעק ולקונן בלשון האמה" מרעת בני ישמעאל ואמר
(תהלים קכ, ה): אויה־לי כי־גרתי משך שכנתי עם אהלי קדר.
וראו איך זכר "קדר" משאר בני ישמעאל—לפי שהמשנע הוא
מבני קדר, כמו שהוא מסרסם מיחוסו". ועוד: דניאל לא סבר
קטנותנו ודלדולנו אלא במלכות ישמעאל, שתגע במהרה.
שכן אמר (דניאל ח, י): "ותגדל ערבה מן־הצבא ומן־הכוכבים
ותרמסם". ואנחנו בעודנו" סובלים שעבודם וכזביהם ושקרותם
למעלה מיכלתנו—שאין ביכלת האדם כח לסבלי"—ויהי" כמו
שאמר דוד, עליו השלום, (תהלים לח, יד): ואני כחרש לא אשמע
ובאלם לא יפתח־פיו, וכמו שהוכיחונו רבותינו" לשאת כזבי
ישמעאל ושקרו ולשתק ממנו", וסמכו זה" לפסוק שכתוב בשם
הנביא: "ומשמע ודומה ומשא (בראשית כה, יד)—שמע, דם, ושא"!
ובכר הסבמנו" כלנו גדולים וקטנים לסבל שעבודם, שכן אמר
ישעיהו, עליו השלום, (ישעיהו ג, ו): "גורי נסתי למכים ולחיי
למרסים פני לא הסתרתי מכלמות ורק"—ועם־כל־זה" לא
נוכל להנצל מרב רעתם ופחזיותם בכל־זמן. וכל־
זמן שאנו רודפים שלומם, הם רודפים אחרינו בחרום ובמלחמה,
כמו שאמר דוד המלך, עליו השלום, (תהלים קכ, ז): אני־שלום
וכי אדבר המה למלחמה.

(10)

(א) עזוך המעלות גלוי ד' עסיס לנו וכו'.
כבר ידעת כי סגלות מינים מלת
ד'. כבל ומדי ויון ותרום. אבל עוד נמידין
יש' לטות בתמרים טימים בגלות ישמעאל
כמ' בפרקי ר'. אליעזר וכמדרשי רז"ל וכמ'
הזוהר סוף. פ' לך לך ובמעין. מעל דומס
וכו'. אבל עוד יש גלות חמישי
אמרון לטלס וקעס מטלס. והוא גלות
ישמעאל הנק' פרע אדם. כנ"ל ואיט המשל
אל המות. ואז יאמרו ישראל בטופן אמר:
והוא לולי ד' עסיס לנו בקום עליט אדם.
כי לטומו אדם לטיבת הומו בן אבריסס ויש
ט זכות אבות. כמו: המליטו. אמאל ט
ישמעאל יהיס לפניך. וגם יש ט זכות
המילה. כי גם למילה זו גק' אדם ולכן
גלותו מקיפס מאמר ד' מלכות. וכמ"ש
רז"ל מי לכן נק' ישמעאל על שמידין
ישראל לנוטק לעקות גדולות בימי גלותו ואז
ישמעס אל ויענס.

(11)

ונתתי לך, מיכן שלא ירשו ישראל את
ארץ כנען מאבותיהם אלא בזכות המילה,
על מנת כן נתתה הארץ לאברהם עם שימול, ועל
כן ניתנה ליצחק ולעקב. על שימולון ועל דבר
זה צוה הקב"ה ליהושע לימול את ישראל בעת
שבאו ליכנס לארץ, שאלמלא לא היו מולין לא
היו יכולים להכנס לארץ.